

Весна Ињац

Београд, Народна библиотека Србије

УДК 013(=163.41)"2005"

„СЕРБИКА 2005“

Концепт израде текуће библиографије „Сербике“

Текућа библиографија Србије у НБС

Народна библиотека Србије (НБС) преузела је током 2003. године од Југословенског библиографско-информационог института послове израде текуће библиографије Србије. Током 2003. и 2004. године НБС је издала следеће свеске текуће библиографије Србије: „Библиографија Србије. Монографске публикације“ (4 свеске годишње, Анекс, Годишњи регистри), „Библиографија Србије. Званичне публикације“ (1 свеска годишње), „Библиографија Србије. Некњижна грађа“ (1 свеска годишње), „Библиографија Србије. Преводи“ (1 свеска годишње), „Библиографија Србије. Серијске публикације“ (1 свеска годишње). Током 2005. године НБС је започела и рад на изради и објављивању „Библиографије Србије. Чланци и прилози у серијским публикацијама“ у три серије: Серија А: Друштвене науке; Серија Б: Природне, примењене, медицинске и техничке науке; Серија Ц: Уметност, спорт, филологија, књижевност.

Текућа библиографија Србије не израђује се по критеријуму „нације“, већ по критеријуму „територије“, односно она региструје издавачку продукцију са територије Републике Србије. Израђује се

de visu на основу обавезног примерка у Народној библиотеци Србије. Библиографија се израђује на основу узајамног каталога COBIB.SR и у складу са међународним стандардима.

Текућа библиографија „Сербика“

Пошто се постојећа текућа библиографија израђује само по територијалном принципу, и пошто је намера НБС да се на неки начин обухвати и „национални“ принцип (језик, писмо, национална припадност аутора, те грађа типа „други о нама“), односно да се обухвате и публикације значајне за нашу земљу објављене ван територија Србије, током 2004. године Народна библиотека Србије, у сарадњи са другим библиотекама у Србији, започиње озбиљне активности око рада на изради пројекта, формирању стручних тела и припреми неопходних техничких услова за рад на овој библиографији. Након неопходних консултација са колегама из других библиотека и стручних састанака радне групе окупљене око иницијативе за израду текуће националне библиографије, конципиране су основне поставке организације послова и методологије рада на изради Сербике. Припремљени материјал у виду Концепта за израду Сербике презентован је, разматран и прихваћен на Стручно-научном већу НБС крајем 2004. године, када је и донесена одлука о изради и објављивању једне годишње свеске ове библиографије.

Временски оквир

„Сербика 2005“ обухвата грађу објављену било где у свету 2004. и 2005. године, а пристиглу 2005. године свим видовима селективне набавке (размена, куповина, поклон) у библиотеке Србије.

Врста и распоред грађе

„Сербика 2005“ у једном годишњем тому састоји се из два сегмента и два дела: то су монографске публикације и серијске публикације.

У попис монографских публикација укључене су и официјелне публикације, преводи, некњижна грађа и електронске публикације. Монографске публикације сложене су абecedно по презименима

аутора, а унутар једног аутора абecedно по насловима. Електронска онлајн Сербика монографских публикација биће претражива и по УДК групама, као и по многим другим кључевима.

Попис серијских публикација обухвата наслове серијских публикација, а грађа је сложена абecedно по насловима. Електронска онлајн Сербика серијских публикација биће претражива и по УДК групама, као и по многим другим кључевима.

Регистри

„Сербика 2005“ поседоваће следеће регистре: Регистар аутора, Регистар наслова (на српском и на страним језицима), Предметни регистар, УДК регистар, Регистар земаља објављивања, Регистар језика на којима су објављене публикације и Регистар издавача унутар појединих земаља.

Извори из којих се преузима грађа

Грађа за израду „Сербике 2005“ подразумева само грађу која је набављена свим видовима набавке (размена, куповина, поклон) и која је пристигла у библиотеке Србије током текуће године. „Сербика“ не обухвата грађу која није набављена за библиотеке у Србији, а о којој постоје само информације у светским базама података.

Грађа се преузима из узајамне базе COBISS.SR. У почетку се у израду „Сербике 2005“ укључују најпре највеће библиотеке Србије: НБС, Библиотека Матице српске, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ и Библиотека Српске академије наука и уметности. После се у систем и у израду „Сербике“ могу укључити и друге библиотеке чланице система COBISS.SR.

Технички предуслови

Да би било могуће укључење библиотека Србије у израду „Сербике“ потребно је остварити следеће предуслове:

- а) У сарадњи са ИЗУМ-ом из Марибора инсталирати модул за израду библиографије са хоста, односно из узајамног каталога.
- б) Све библиотеке које се од самог почетка укључују у израду „Сербике“ при пријему и обради релевантне грађе у одређено

договорено поље Соmarc записа уносе одговарајућу договорену и једнозначну ознаку (на пример: SERBM05 за „Сербику. Монографске публикације“ за 2005. годину и SERBS05 за „Сербику. Серијске публикације“ за 2005. годину). У договору са ИЗУМ-ом пронаћи ће се и индексирати одговарајуће поље (највероватније поље 020, то јест поље за библиографију), како би било претраживо, и стандардизовати једнозначна ознака.

Критеријуми за израду „Сербике“

„Сербика“ обухвата следећу грађу:

- све публикације објављене на српском језику било где у свету ван граница територије Србије,
- све публикације Срба који живе изван граница територије Србије објављене на страним језицима,
- све публикације о Србима, српској култури, науци, историји, уметности објављене на било ком језику и било где у свету ван граница територије Србије,
- све преводе дела српских аутора објављене на било ком језику и било где у свету ван граница територије Србије.

Као што смо већ рекли, „Сербика“ обухвата само оне публикације које су набављене и које се налазе у фондовима библиотека Србије. Желимо да поменемо да је било и предлога да „Сербика“ буде далеко исцрпнија, односно да се из база иностраних библиотека и славистичких центара електронски преузимају подаци о публикацијама према горе наведеним критеријумима, а које нису путем размене, поклона или куповине стигле у поменуте библиотеке. Међутим, од таквог концепта одустало се, бар у овом почетном периоду, јер за такву исцрпну библиографију „патриотике“ у нашим условима не постоје довољни ни финансијски, ни кадровски ни технолошки ресурси. Желимо такође да истакнемо да је опредељење да се у почетном периоду израде „Сербике“ одустане и од израде исцрпне библиографије прилога и чланака у иностраним публикацијама, часописима и новинама, а разлог за то поново је недостатак поменутих ресурса. Сматрамо да је боље учинити оно што је могуће у реалним условима него почети рад са превеликом амбицијом, а остварити слаб или никакав резултат.

Набавка грађе за „Сербику“

Размена

Узимајући критеријуме „нације“ за избор грађе, НБС и друге библиотеке које учествују у изради „Сербике“ заправо поштују основне принципе набавне политике српских библиотека која приоритет у набавци грађе из других земаља даје набавци „патриотике“. Стручњаци НБС и других библиотека учесница у изради „Сербике“ учиниће све што је у њиховој моћи да набаве што је могуће већи проценат „патриотике“ објављене било где у свету. За набавку „патриотике“ НБС и друге библиотеке учеснице у изради „Сербике“ користе своје већ постојеће мреже институција сарадница у свету, али се и обавезују да учврсте и унапреде своју сарадњу са тим институцијама управо на пољу набавке „патриотике“.

На пример, НБС сарађује са око 270 библиотека у свету, са око 120 славистичких центара, са више библиотека наше дијаспоре, са нашим културним центрима у иностранству, са одређеним бројем преводилаца наше литературе и уредништвима славистичких часописа. НБС кроз сарадњу са наведеним институцијама годишње путем размене добија око 2500 наслова монографија и око 350 наслова часописа. Процена је да од тога броја око 1200 наслова монографија и око 100 наслова часописа спада у „патриотику“. Стручњаци НБС сматрају да додатним напорима и кроз унапређење сарадње са постојећим партнерима у свету проценат набавке „патриотике“ могу да повећају за око 10%.

Куповина

Нажалост НБС, а сасвим извесно ни друге библиотеке у Србији, не поседују никакав буџет за куповину „патриотике“ објављене у другим земљама.

Уколико је интерес наше државе да се проценат набавке „патриотике“ повећа за додатних 20 до 30%, Министарство културе би у наредном периоду, већ у самом почетку, морало да највећим библиотекама и учесницама у изради „Сербике“ додели посебан годишњи буџет (подељено на месечном нивоу) за куповину „патриотике“. Стручњаци за набавку патриотике би тај буџет трошили на куповину „патриотике“ из иностранства која не може да се набави другим видовима набавке, а о којој постоје релевантне информације проистекле из електронских каталога светских библиотека, иностраних националних текућих библиографија и других светских база података.

Поклон

Поклон је вид набавке који се не може контролисати у већој мери, али свакако има свој значај. Додатним напорима стручњака наведених библиотека и кроз сарадњу са различитим институцијама у свету, посебно са припадницима наше дијаспоре, могуће је у извесној мери повећати и набавку „патриотике“ путем поклона, кроз систем такозваног „изазваног поклона“.

„Деликатна питања“

На састанцима стручњака НБС на тему израде „Сербике“ било је доста дискусија о томе да ли и у ком обиму у „Сербику“ укључити и грађу објављену у Црној Гори, Републици Српској и Хрватској. Сви стручњаци су се углавном сложили да би део грађе објављен у републикама бивше Југославије у којима живи знатан број наших сународника требало уврстити у „Сербику“, али су предлози о обиму били различити, као и предложени критеријуми.

Како би се донела исправна одлука, најпре су контактирани стручњаци у Народној и универзитетској библиотеци Републике Српске из Бањалуке. Ако доследно поштујемо критеријум „све на српском језику“ објављено ван територија Србије, онда то значи да би све публикације објављене у Републици Српској требало да буду део „Сербике“. У Републици Српској већ излази текућа библиографија. Кумулативна библиографија за књиге, брошуре и музикалије изашла је за период 1992-1999, а од 1999. године објављују се редовно годишње две свеске поменуте библиографије. Стручњаци из Бањалуке дали су подршку таквом концепту и предложили да све публикације објављене у Републици Српској буду део „Сербике“. Према добијеним информацијама, процена је да је реч о око 600 наслова монографских публикација и око 60 наслова серијских публикација објављених годишње у Републици Српској. Колеге из Бањалуке су такође били љубазни да нам пошаљу и контролну листу аутора из Републике Српске који пишу на српском језику и који су Срби, као и листу наслова серијских публикација за које се ISSN бројеви додељују у Сарајеву у Народној и универзитетској библиотеци Босне и Херцеговине.

Мишљење стручњака НБС јесте да би исте критеријуме требало примењивати и за публикације објављене у Црној Гори, све до евентуалног будућег озваничења црногорског језика. Према

добитим информацијама, процена је да је реч о око 700 наслова монографских публикација и око 70 наслова серијских публикација објављених годишње у Црној Гори.

Када је реч о Хрватској, „Сербика“ би обухватала све што је тамо објављено на српском језику на било ком писму, као и све публикације на хрватском језику а које по осталим набројаним критеријумима спадају у „патриотику“. Српско културно друштво „Просвјета“ и Средишња библиотека Срба у Хрватској из Загреба већ су изразили спремност за сарадњу и послали стручњацима НБС оквирне контролне листе српских аутора у Хрватској. Према добијеним информацијама, процена је да је реч о око 200 наслова монографских публикација и око 20 наслова серијских публикација објављених годишње у Хрватској на српском језику.

Уређивачки одбор

Чланове уређивачког одбора „Сербике“ у почетку чине стручњаци НБС, Библиотеке Матице српске и Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“. Уређивачки одбор „Сербике“ формиран је у марту 2005. године тако што је свака наведена библиотека предложила по неколико чланова, својих врхних стручњака. Накнадно је могуће у одбор укључити и чланове из других библиотека и институција које изразе спремност да својим радом и доприносом учествују у изради „Сербике“.

Чланови уређивачког одбора су следећи стручњаци:

- из НБС: Здравка Радуловић (координатор), Весна Ињац, Светлана Јанчић, Милорад Вучковић, Добрила Бегенишић, Весна Стевановић, Слободанка Комненић и Љиљана Давидовић.
- из Библиотеке Матице српске: Марија Јованцаи, Радован Мићић и Новка Шокица-Шуваковић,
- из Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“: Стела Филипи-Матутиновић и Снежана Смречник,
- из Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске из Бања Луке: Јелена Јањић.

Резиме

У оквиру издавања текуће националне библиографије, НБС је донела одлуку да од 2005. године у сарадњи са другим библиотекама почне да израђује и објављује једну годишњу свеску библиографије „Сербика“. У тексту је дат основни концепт израде „Сербике“, временски оквир који ће она обухватити, преглед врста и распореда грађе. Поред тога, дат је и преглед извора из којих ће бити преузимања грађа, преглед критеријума при избору грађе, преглед регистара, опис техничких предуслова потребних за реализацију библиографије. Посебна пажња посвећена је принципима набавке грађе за „Сербику“, као и «деликатним питањима» везаним за критеријуме избора грађе за „Сербику“. На крају следи и листа чланова уређивачког одбора „Сербике“.

Весна Ињац

„Сербика 2005“

Концепт создания текущей библиографии „Сербики“

Резюме

Вместе с публикацией текущей национальной библиографии, НБС разрешила с 2005 года, в сотрудничестве с другими библиотеками, начать со созданием и публикацией ежегодного выпуска библиографии под названием „Сербика“. В тексте дан основной концепт создания „Сербики“, период к которому она относится, обзор типов материала и их порядка. Кроме того, дан обзор источников из которых будет взят материал, обзор критериев при выборе материала, обзор реестров, описание технических условий нужных для реализации библиографии. Особое внимание уделено принципам приобретения материала для „Сербики“, как и „деликатным вопросам“ в связи с критериями отбора материала для „Сербики“. В конце находится перечень членов редколлегии „Сербики“.

Vesna Injac

„SERBIKA 2005“

Concept of Compiling of the Current Bibliography „Serbika“

Summary

Within the publication of the current National Bibliography, the National Library of Serbia has decided that, from 2005, and in cooperation with other Libraries, starts out the compiling and publishing of one annual bibliographic volume, called the “Serbika”. The Paper gives the elementary concept of the preparation of the ‘Serbika’, the time frame it would include, the review of types and arrangement of materials. Beside that, it gives the review of resources from which the materials will be taken, the criteria of selection of the materials, the registers, the description of technical preconditions needed for the realization of this Bibliography. A special attention is given to the principles of acquisition of the materials for the “Serbika”, as well as the “sensitive questions” related to the selection criteria. At the end is the list of all members of the Redaction Board of the Bibliography “Serbika”.